75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 167. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 11-го ВЕРЕСНЯ 1968 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 11, 1968 No. 167. VOL. LXXV.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Вівторок, 10 вересня, 1968

В АМЕРИЦІ

ПРОВІДНИК РЕСПУБЛІКАНЦІВ В СЕНАТІ сенатор Еверетт МекКінлі Діркcен виявив, що його охороняє поліція тому, що були погрози його вбити вже кілька разів. Останній раз була погроза його вбити перед Демократичною Конвенцією в Шикаго. Його охороняють постійно агенти ЕфБіАй, а під час його побуту вдома в стейті Іллиной його берегла місцева поліція. Минулого тижня сенатор Діркcен просив поліцію, щоб залишила його в спокою, бо вій її не потребує. ЕфБіАй зарядило берегти сенатора Діркcена, хоч він про це нікого не просив.

ВИДАТКИ НА ЛІКАРСЬКУ ОПІКУ ПОДВОЇЛИСЯ, як про це повідомляє Податкова Фундація. Подвоєння видатків на лікування сталося в останніх трьох роках, коли в 1965 році схвалено закон про медичну опіку в рамках соціяльного забезпечення. В 1964 році Федеральний Уряд та місцеві уряди видали були на лікарську опіку 6.7 більйона дол., а в 1967-му році ці витрати винесли 12.6 більйона дол. В 1964 році приватні видатки на лікування становили 24.2 більйона, а в 1967-му році вони збільшилися до 28.8 більйона дол. В 1964-му році на одну особу видатки на опіку над здоров'ям становили 178.86 дол., а в 1967-му році — 206.31 дол.

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ КЛАРК М. КЛІФФОРД заявив, що він залишиться на своєму становищі і при новім президенті, який буде вибраний 5-го листопада, і який перебиратиме уряд 21-го листопада 1969-го року, — якщо новий президент цього бажатиме. Кліффорд був присутній на прийнятті в Крайовому Пресовому Клюбі у Вашингтоні, і там його запитали про його пляни на майбутнє. Він пригадав свою заяву з-перед 6-ох місяців, складену президентові Джансонові, що залишиться на своєму пості так довго, як цього вимагатиме Президент. Це відноситься і до новообраного Президента.

ОПИТУВАННЯ ВИЯВЛЯЮТЬ, ЩО РЕСПУБЛІКАНЦІ цього року втішаються більшою симпатією виборців, як демократи в порівнянні з 1964-им роком, коли були останні президентські вибори. Агенція д-ра Геллупа ствердила була в серпні 1964-го року, що 62 відсотки опитуваних підтримували демократів, за республіканців були тільки 38 відсотків опитуваних. Подібний стан тоді був і під час виборів, бо Джансон дістав був 61 відсоток голосів, а республіканець Голдвотер — 39. Цього року 56 відсотків опитуваних сприяють республіканцям, а 44 відсотки є за демократів. Вибори з 5-го листопада 1968 р. покажуть, чи опитування з половини серпня 1968-го є вірним віддзеркаленням цьогорічних виборів.

ПОСАДНИК ШИКАГО РИЧАРД ДЕЙЛІ опублікував 77-сторінковий звіт (15,000 слів) про акцію поліції в Шикаго під час Демократичної Конвенції. Посадник Дейлі обороняє виступ поліції і каже, що її акція була спровокована демонстрантами, якими керували „революціонери", що прибули до Шикаго з інших стейтів. Під час демонстрації і деякі журналісти були поранені. Дейлі твердить, що деякі журналісти підюджували демонстрантів до виступів проти поліції, яка не могла деколи відрізнити журналістів від демонстрантів. 198 поліцистів були поранені, що свідчить про це, що поліцисти діяли в своїй обороні. Число заарештованих виносило понад 600 осіб. Під час демонстрації не було смертного випадку.

У СВІТІ

НОВИЙ ВІЦЕ - ПРЕМ'ЄР ЧСР ҐУСТАВ ГУСАК НАТЯКНУВ у своїй промові з минулої неділі, що чеські власті вживуть спеціяльних заходів, щоб припинити хвилю втікачів. Можливо, що будуть закриті кордони в сторону Австрії і Західньої Німеччини. Він заповів теж „зміцнення органів внутрішньої безпеки", себто — уніформованої і тайної поліції. Зате він заперечив закордонні вістки, наче б совєтська або чеська тайна поліція арештувала будького з письменників і інших культурних діячів.

В СССР АРЕШТУВАЛИ й виселили американського громадянина, колишнього жидівського емігранта з Бесарабії Джозефа Фрідмана з Риджвуду в Ню Джерзі, власника кушнірських виробів, який поїхав до Кишинева відвідати своїх рідних і приятелів, завіз їм різні дарунки та оповідав їм про Америку. Хтось доніс, що він займається пропагандою і „провокаціями", його арештували й після переслухання з уваги на його вік — 66 років — тільки відставили на літак з поворотною дорогою до ЗСА.

ЛОНДОНСЬКИЙ „ДЕЙЛІ МЕЙЛ" ТАВРУЄ „велико-державну гру", яка — мовляв — не бере на увагу безпеки Европи. Також „Ню Стейтсмен" пише про „цинічне порозуміння між двома великодержавами", а тижневик „Спектатор" називає „зрадою" пляновану зустріч між президентом Джансоном і Косигіним. Мабуть, під впливом таких і т. п. критичних голосів закордонної преси през. Джансон зрікся пляну зустрічі з совєтським прем'єром. Взагалі тон керівних осіб ЗСА супроти СССР загострився.

АРТУР ГОЛДБЕРҐ ЛЯКАЄТЬСЯ, щоб Ізраїль не став „другою Чехо - Словаччиною". Колишній американський амбасадор в Об'єднаних Націях виголосив промову на річній конвенції жінок сіоністок в Шикаго, в якій вимагав, щоб Уряд ЗСА перестеріг Совєтський Союз, щоб той не думав про Ізраїль, як ЧСР, що її можна було безкарно окупувати.

ПОРТУГАЛЬСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ПЕРЕНІШОВ ОПЕРАЦІЮ: 79-літнього Антонія де Олівейру Салазаря оперували в минулу неділю на сціп крови в голові, що створився внаслідку упадку місяць тому. Пацієнт почувається краще, але не відомо, чи Салазар, який править в Португалії безперервно від 1932 року, зможе вернутись на своє становище.

ПЕРЕД ВІЙСЬКОВИМ ТРИБУНАЛОМ В ДАМАСКУ СУДЯТЬ 12 цивільних і військових осіб, обвинувачених у змові проти існуючого в Сирії режиму. Загалом арештовано в цій справі 55 осіб. Один з підсудних зізнав, що головними учасниками змови був колишній йорданський прем'єр Васфі Таль та кол. сирійський прем'єр Салях ель-Бітар. Обидва є поза кордонами Сирії.

СОВЄТИ ЗМОБІЛІЗУВАЛИ для окупації Чехо-Словаччини 35 дивізій, з чого половина є панцерними дивізіями, а решта — змоторизовані. Другою найбільшою збройною силою в окупаційних військах в ЧСР є дві польські дивізії, парашутні з'єднання і повна летунська дивізія, зложена із 150 літаків совєтського типу МІҐ. Три східньонімецькі дивізії відкликано тиждень тому, бо вони найбільше дразнили чехів і їхня інвазія до ЧСР була порушенням Потсдамського договору.

Конґресова Конференція схвалила $1.9 більйона на допомогу закордонові

Вашингтон. — 9-го вересня спільна Конгресова Конференція, складена з сенаторів і конгресменів, схвалила на допомогу закордонним державам найменшу досі суму $1.9 більйона, на один більйон менше від тієї суми, якої домагався президент Джансон. Члени Конгресу заповідають, що тепер схвалену суму можуть ще зменшити при ухвалюванні закону про видатковування фондів на закордонну допомогу, бо тепер схвалено тільки висоту суми, до якої можна витрачати фонди на допомогу закордонним країнам. Допомогу закордонові започаткували в 1946 році в рамках Пляну Маршала. Найбільшу суму схвалили були в 1951 році, бо аж $7.1 більйона. В 50-их роках на цю допомогу призначав Конгрес суму між $5 і 6-ма більйонами. В 60-их роках на допомогу закордонові щораз менші суми схвалювали, і в 1967-му році Конгрес признав був тільки $1,971,000,000. Цього року Конференція призначає на цю ціль тільки $1.9 більйона.

Раск наполягає на ратифікування договору проти поширення атомової зброї

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск звернувся в минулий понеділок 9-го вересня до сенатської Комісії для закордонних справ, щоб вона висловилася за ратифікування договору проти поширення атомової зброї та переслала той договір на пленум Сенату. Державний секретар відмежовував той договір і його вартість та доцільність від останніх подій в Чехо-Словаччині. Договір проти поширення атомової зброї був підписаний після 5-тирічних переговорів між ЗСА і СССР і в липні Уряд переслав його Сенатові для ратифікації. Раск висловив переконання, що Сенат той договір ратифікує в найближчих днях, однак газетні коментатори висловлюють свої поважні сумніви, чи це станеться. Багато сенаторів висловлюються проти такого ратифікування договору з Совєтами власне в теперішньому часі, безпосередньо після інвазії СССР до Чехо-Словаччини. Шанси ратифікування того договору зменшила також заява Ричарда Ніксона, що він має „поважні застереження" до „деяких постанов" того договору.

Гомфрі вітають теплувато, хоч він обіцяє віддати життя за мир

Денвер, Колорадо. — Віце-президент Гомфрі 9-го вересня почав виборчу кампанію, промовляючи в різних стейтах. У Філядельфії тільки рідкі ряди виборців вітали демократичного кандидата, як він їхав у відкритому авті вулицями міста. З рядів виборців чути було неприхильні викрики на адресу Гомфрі. Те саме було на Плязі Дж. Ф. Кеннеді, де він промовляв і обіцяв скласти своє життя, щоб осягнути мир у В'єтнамі. Гомфрі заявив, що вибір між ним і Ніксоном в цьогорічних виборах буде вирішальним для дальшої долі цієї країни. У Денвері, куди Гомфрі полетів із Філядельфії, він відповідав на запити виборців. Він заявив, що немає жадних труднощів для нього прийняти за свою власну заяву меншости на Демократичній Конвенції в справі миру у В'єтнамі. Меншість домагалася, щоб припинити бомбування у В'єтнамі без жадного застереження, а більшість схвалила, що припинити бомбування можна тільки тоді, коли це не буде загрозою для життя американських вояків. З Денверу Гомфрі полетить до Лос Анджелесу 10 вересня, а після того до Тексасу, Мишигену, Делеверу, Ню Йорку, Ню Джерзі, Ровд Айленду і Коннектикату.

Літаконосець „Джан Ф. Кеннеді" передано фльоті ЗСА

Нюпорт Нюз, Вірджінія. — 7-го вересня тут відбулася церемонія передання фльоті ЗСА нового 1,050 стіп довгого літаконосця „Джан Ф. Кеннеді". Передання довершила донька покійного Президента — Керолін Кеннеді. Присутні були високі державні й військові достойники та члени родини Кеннеді пані Дж. Кеннеді її син Джан юньор, брат покійного Президента Едвард М. Кеннеді, шеф морських операцій адмірал Томас Г. Мур, колишній секретар оборони Роберт МекНамара — теперішній директор Світового Банку, та інші. МекНамара виголосив промову, в якій хвалив покійного президента Дж. Ф. Кеннеді та бажав, щоб новий літаконосець зберігав свою гідність під час плавання по океанах, щоб плавав як дійсно могутній і важливий корабель. МекНамара відограв ролю в будові цього літаконосця, тому він промовляв із глибоким зворушенням. Літаконосець „Дж. Ф. К." коштує $300 мільйонів. Його охристили 27-го травня 1967-го року і тоді спущено на воду. Він робив пробні плавання. Його залога виносить понад 5.000 моряків і летунів, він може возити коло 80 літаків.

В Ню Йорку майже мільйон учнів не навчаються внаслідок страйку вчителів

Ню Йорк. — У вівторок вже другий день тривав страйк учителів публічних початкових та середніх шкіл (гай скул) і внаслідок цього майже один мільйон дітей не навчалися. В неділю посадник міста Джан Ліндзі заявив, що почнеться нормальне навчання в публічних школах. Але голова спілки учителів Алберт Шенкер одночасно заявив, що не буде навчання, бо немає порозуміння між спілкою вчителів та Міською Радою. У вівторок, 10-го вересня залишився такий самий стан, як в понеділок. Міська Рада подбала про судову заборону страйку згідно з законом Тейлора Нюркського стейту, який забороняє страйкувати публічним працівникам. Подібна ситуація була минулого року, але судова заборона не припинила тоді страйку учителів, бо голова спілки учителів А. Шенкер відсидів був 15 днів в тюрмі, і спілка заплатила високу грошову кару, і вчителі почали працю в школах аж тоді, коли були вирішені справи, які спричинили страйк учителів. Так само буде і цього року, як заявив провідник учителів Шенкер. Навчання в парохіяльних та в приватних школах почалося нормально 9-го вересня в понеділок.

Кузнєцов продовжує наради з лідерами Чехо-Словаччини

Прага. — Перший віце-міністер закордонних справ СССР Василій Кузнєцов, який ще в минулу п'ятницю прилетів з Москви до Праги для вирівняння розбіжностей між чеським і совєтським розумінням підписаної 26 серпня ц.р. в Москві угоди, приїхав в минулий понеділок до Братиславі й конферував з першим секретарем словацької компартії, Густавом Гусаком. Гусак належав до чехо-словацької делеґації, яка підписала був згадану московську угоду. Як в усіх нарадах московських проводирів, так і тепер Кузнєцову товаришив до Братиславі совєтський амбасадор у Празі Степан Червоненко, один із головних режисерів совєтської інвазії. В нараді з Гусаком взяв участь також голова совєтського відділу в чеському міністерстві закордонних справ Мілъос Париз. Назверх життя в Чехо-Словаччині нормалізується. Чеський уряд закликав усіх чехів, які перебувають за кордоном, вернутися до ЧСР та своєї нормальної праці. Совєтські вояки далі цілком вимінають всякого контакту з ними. Час до часу приходить до поважніших інцидентів: напр., в одному празькому ресторані совєтські вояки, подратовані ворожою поставою супроти них прявних чехів, завели сварку з двома чеськими поліцистами та постріляли обох їх. Чеський прем'єр Ольдрих Черник, разом з віце-прем'єром Франтішком Гамузом і міністром закордонної торгівлі Вацлавом Валесом, відлетіли до Москви на наради в торговельних справах. Новим джерелом конфлікту є вимога Москви, щоб Чехо-Словаччина вислала свої дві дивізії на маневри держав Варшавського пакту на території Румунії. Сама Румунія не погоджується на ті маневри, боячись, що вони можуть стати покришкою для окупації Румунії.

Де Голль гостро засуджує совєтську окупацію Чехо-Словаччини

Париж. — Французький президент Шарль де Голль натаврував різкими словами совєтську окупацію Чехо-Словаччини, ствердивши, що „запізно, що будь-котрі держави підпадали під чуже володіння і запізно, щоб будь-яку ідеологію, особливо комуністичну, можна накидати іншому народові." Де Голль пригадав, що ще у 1966 році, коли він був з відвідинами в Москві, він з'ясував „великому російському народові, що ціла Европа очікує чогось ліпшого, ані ж політику ізоляції та зберігання сателітів в кайданах у межах пригнітливого тоталітаризму". Де Голль назвав окупацію Чехо-Словаччини ділом „відразливим, нісенітним та засудженим на невдачу". Проте він заявив, що Франція продовжуватиме супроти СССР свою „політику стримування", при чому він не поставив ніяких передумов Совєтському Союзові для зберігання дальших нормальних взаємин. Де Голль виголосив 75-хвилинну промову в Єлисейському палаці перед кругло тисячю французьких і закордонних журналістів. Він заповів, що в близьке неозначеному часі відбудеться плебісцит над скасуванням вищої палати парляменту, сенату, та заведення на його місце ради комунальних представників. Він згадав з великими похвалами свого недавнього прем'єра Джорджа Помпіду, що його димісіонував несподівано безпосередньо після останніх виграних парляментарних виборів, та заявив, що Помпіду знаходиться тепер тільки „в національній резерві". Де Голль знову критикував Ялтинський договір, який поділив світ на сфери американських, і совєтських впливів і в тому договорі вбачав головну причину також совєтської інвазії до Чехо-Словаччини. Він рішучо перестеріг проти будь-яких спроб внутрішніх безпорядків у Франції і заявив, що не терпітиме окупування державних будинків. Ш. Де Голль висловився теж у користь Республіки Біяфри, себто колишньої східньої провінції Нігерії, не виключивши, що Франція визнає ту республіку, але водночас поручивши перебудову Нігерії на конфедерацію з залишенням найширшої автономії для Біяфри.

В Південному В'єтнамі продовжуються важкі бої

Сайгон. — В різних частинах Південного В'єтнаму продовжуються важкі сутички й наземні бої. В минулий понеділок 9 вересня ц. р. з'єднані американські й південно-в'єтнамські війська вбили в зударі з північно-в'єтнамським військом 47 ворожих вояків. Той зудар стався в середньому верховинному терені Південного В'єтнаму, за 27 миль від укріпленого табору американських спеціяльних військ в Дюк Леп, що був предметом кільканадцятих атак та обстрілювання комуністичним ракетним і мінометним вогнем. В ході вересня для них став два дні тому трагічний випадок, коли комуністи збили своїм вогнем американський гелікоптер, яким летіли південно-в'єтнамський генерал Труонг Кванг Ан, командир одної дивізії, його дружина, американський полковник, що був військовим дорадником тієї південно-в'єтнамської дивізії та члени залоги. Крім двох членів залоги, що їх витягли з горіючих решток розбитого гелікоптера, — всі інші згинули. — На Паризькій конференції ЗСА й Північного В'єтнаму — без змін. Північно-в'єтнамські комуністи зберігають свої непримиримі позиції, вимагаючи беззастережного припинення всіх бомбових налетів проти Північного В'єтнаму, без ніяких власних обіцянок зменшити воєнні зусилля чи терористичні атаки проти відкритих міст у Південному В'єтнамі.

ЧОМУ НЕ ВІДБУДЕТЬСЯ З'ЇЗД ГОЛІВ ДЕРЖАВ НАТО

Лондон. — В британських газетах виявлено, що головною причиною, чому в західніх столицях не прийнято суґестії німецького канцлера Курта Кізінґера, щоб негайно скликати конференцію „на вершинах", себто з'їзд голів 15-ох держав Атлантійського Союзу (НАТО) була увага на листопадові вибори в ЗСА. На такій конференції, мовляв, треба би прийняти важливі й далекосяжні рішення, а тоді прийняти їх, коли не відомо, чи майбутній президент З'єднаних Стейтів погодиться з ними. Тому рішено негайні справи НАТО ладнати через існуючу постійну Раду амбасадорів у Брюсселі, а з конференцією міністрів НАТО вижидати до передбаченого терміну в грудні ц.р.

МИКОЛА ЛІВИЦЬКИЙ, ПРЕЗИДЕНТ УНР В ЕКЗИЛІ, МАТИМЕ СВЯТОЧНЕ СЛОВО З НАГОДИ 75-РІЧЧЯ „СВОБОДИ" ЦІЄЇ СУБОТИ НА СОЮЗІВЦІ

Микола Лівицький, Президент УНР в екзилі

Джерзі Сіті. — Президент Української Народньої Республіки в екзилі, п. Микола Лівицький, що сам є професійним журналістом, матиме святочне слово під час імпрези, щ овідбудеться цієї суботи, 14-го вересня, на Союзівці, оселі Українського Народного Союзу в Кетскільських горах, з нагоди 75-річчя „Свободи". Перше число „Свободи", як відомо, появилося з датою 15-го вересня 1893-го року, отже щодо дня точно 75 років тому. Від того часу „Свобода", ставши офіціяльним органом створеного з її ініціятиви в 1894-му році Українського Народного Союзу, безперервно повних 75 років служить своєму народові та своїй громаді і є сьогодні найстаршою українською газетою в світі, включно з Україною. Факт, щ отільки на американській землі могла встоятись впродовж 75 років вільна українська газета, говорить своєю трагічною мовою, бо хоч в Україні почали появлятись українські газети — спочатку французькою і німецькою, а опісля українською мовами — багато раніше, то їх безнастанно нищили і припиняли окупанти української землі. Своїм 75-тим роковинам присвячує „Свобода" своє видання з суботи, 14-го вересня, і того ж дня, як згадано, відбудеться на Союзівці присвячена цим роковинам коротка імпреза в програмі „Дня Українського Народного Союзу", з виступом Президента УНР Миколи Лівицького та концертом, програму якого виконає дівочий хор „Веснівка", що складається із студенток курсів українознавства святого-миколаївської школи в Торонті під диригентурою Квітки Галини Зорич Кондратської. Після концерту продовжуватиметься програма „Союзового Дня" традиційним вибором „Міс Союзівки" на 1969-ий рік. Наступного дня, в неділю, 15-го вересня, в каплиці Союзівки буде відправлена торжественна Свята Літургія, під час якої співатиме згаданий хор „Веснівка".

В СССР воєнізують школярів і молодь

Київ. — На площі „імені ленінського комсомолу" відбувся четвертий „всесоюзний злет учасників походу молоді шляхами революційної, бойової і трудової слави", — поінформувала „Молодь України" з 4 вересня. „Молодь не має права забувати про подвиги батьків", стверджує газета, зараховуючи до тих подвигів й загарбання УНР совєтською Росією. Крім ідеологічного виховання молоді, організатори походу мали ще й інше завдання: готувати молодь і школярів до „воєнізованих десантних операцій". Ще перед злетом „Молодь України" повідомляла, що „відбудеться військово-прикладні змагання — біг у протигазі, марш-кидок, орієнтування на місцевості, тощо. Одного дня всі учасники зльоту виєдяться стосорідним „трудовим десантом" у район будівництва Трипільської ДРЕС. Зароблені гроші підуть у фонд допомоги патріотам В'єтнаму. У програмі також воєнізована гра з участю бійців і командирів Київського Червонопрапорного військового округу". Злет закінчився 8-го вересня „клятвою" молоді на вірність комуністичній партії.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

У ЖОВТНІ ПОСВЯТЯТЬ ІКОНОСТАС ЦЕРКВИ-ПАМ'ЯТНИКА

Бавнд Брук. — Згідно з постановою Собору Єпископів УПЦеркви в ЗСА, посвячення іконостасу Церкви-Пам'ятника відбудеться в неділю 13-го жовтня. У зв'язку з цим, журнал „Українське Православне Слово" з вересня опублікував прохання Консисторії, щоб на той день у парафіях УПЦеркви не влаштовувати імпрез, аби якнайбільша кількість людей змогла прибути на посвячення іконостасу. Церква-Пам'ятник у Бавнд Бруку присвячена пам'яті жертв голоду 1933 року в Україні.

ГОЛЛЯНДСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ ВИСТУПИЛИ В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКИХ В'ЯЗНІВ У МОРДОВІЇ

Гаага. — Заходами Української Громади в Голляндії, в тому секретаря ОУГ М. Романика, голляндська група письменників і журналістів, що входить до Пен-клюбу, одержала матеріяли про незаконно засуджених українських культурних і наукових діячів, яких Москва заслала в Мордовію чи тримає у в'язницях УССР. Голляндські письменники відгукнулись на прохання ОУГ і послали до Подгорного в Москву протестаційну телеграму проти сваволі, називаючи в ній прізвища, В. Чорновола, О. Заливахи, М. Гориня і С. Караванського.

„УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ" НА ПІТСБУРЖЧИНІ

Пітсбург, Па. — У Вест Вю парку біля Пітсбургу відбувся в кінці серпня, в присутності п'ятисячі осіб, черговий „Український день", на відзначення 50-ліття відновлення Української Держави УНР і 30-ліття смерти полк. Є. Коновальця. Молитву провів о. Подоляк, з головною промовою виступала д-р Катерина Кохно, також головний стілая сучу стейту Пенсильвенії Л. Мусмано та ін. У мистецькій частині успішно користувалися бандуристи з Ню Йорку, та українська танцювальна група з Ембріджу.

ВИЙШЛО ПЕРШЕ ЧИСЛО УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛУ „СТУДЕНТ"

Монтреаль. — Вже вийшло перше число журналу-двомісячника „Студент". Журнал буде розіслано всім студентам та жертводавцям на Союз Українських Студентів Канади. Придбати журнал можна в українських книгарнях, або безпосередньо в адміністрації: Student, 5213 Hutchison Street, Montreal, Que., Canada. Там готується до друку „Довідник українського студента" та „Список українських студентів Канади".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Страх перед союзниками

Шукаючи все ще відповіді, чому властиво кремлівські володарі рішилися перевести збройну інтервенцію в Чехо-Словаччині, знавці відносин в СССР погоджуються, що головним психологічним джерелом тієї злощасної постанови був — страх. Страх перед німецьким „реваншизмом", який ніби став особливо небезпечний, коли чехословацькі „контрреволюціонери" послабили свою чуйність супроти німецької загрози. Страх перед розвалом комуністичного бльоку, зорганізованого у Варшавському пакті, коли б Чехо - Словаччина відірвалась від нього. Страх перед заразливим характером демократичних реформ у Чехо - Словаччині. Але — передусім — страх перед власними союзниками з отого Варшавського пакту, які ніби належать до одніє̈ї „соціялістичної сім'ї", визнають ідеологічний, політичний і військовий примат Москви, але не заслуговують на повне довір'я.

Отож, хоч комуністична партія в Польщі під кермою Владислава Гомулки давно перестала бунтуватися і є тепер найльояльнішою супроти Москви, ця остання тримає в Польщі коло 6 дивізій, не довіряючи 200-тисячній польській „людовій" армії. СССР здвигнув своїм коштом і зброєю 85-тисячну східньонімецьку армію плюс 200-тисячну „народну міліцію", але все ще тримає в Східній Німеччині 20 своїх змоторизованих дивізій. Хоч на Мадярщині здавлено революцію ще в 1956 році, большевики все ще втримують там свої дивізії, які контролюють 100-тисячну мадярську армію. У Чехо - Словаччині було 165.000 війська, зав'язком якого були відділи, створені на терені СССР під час останньої війни під командуванням теперішнього президента ЧСР, генерала Людвіка Свободи. Але Москва не довіряла тій армії, що вона може надійно охороняти кордони Чехо - Словаччини від сторони німецької Баварії, і зажадала в угоді з чеськими комуністами у Москві 26 серпня ц. р., щоб щонайменше дві совєтські дивізії стояли на чесько - німецькому кордоні. Болгарія, величиною стейту Огайо, не має безпосередніх кордонів із Совєтським Союзом, але вона відкрита від сторони Чорного моря, а Варна від Одеси й Севастополя аж надто близько. І коли Румунія почала проявляти амбіції стати дійсно суверенною державою — над її кордони в Буковині і Басарабії пересунено совєтські дивізії, проти яких румунська армія не має ніяких шансів устоятись навіть 24 години, тим паче, що румунський вояк ніколи не мав великої бойової вартости.

Недовір'я большевиків до своїх комуністичних сателітів - союзників оправдане остільки, що існування комуністичних режимів в усіх тих країнах спирається на партійно-поліційному апараті та на залежності від Москви. У Польщі так само народ ненавидить Владислава Гомулку, як у Східній Німеччині Вальтера Ульбріхта, на Мадярщині Яноша Кадара або в Болгарії Тодора Жівкова. Тримається комуністичний устрій в усіх тих країнах силою інерції і силою совєтської імперії. Оправданим був острах кремлівських володарів, що успіх демократичних реформ у Чехо - Словаччині мусить посилити гін до незалежности від московського диктату в Східній Німеччині, в Польщі, на Мадярщині, у відсталій Болгарії. Польща щиро підтримує Східню Німеччину, як „суверенну" державу, бо в поділі Німеччини вбачає найпевнішу ґарантію її слабости. Але ні поляки ні большевики не вірять у льояльність союзної східньонімецької армії, бо слушно підозрівають, що в критичний момент німецькі вояки із Західньої і Східньої Німеччини знатимуть тільки одно — що вони німці.

Кремлівські володарі здають собі справу з того, що коли відкликати совєтське військо з усіх тих сателітних країн і проголосити вільні вибори під міжнародною контролею — протягом ночі зникне совєтська система. І вони здають собі справу з того, що так само в Совєтському Союзі їхня влада залежить передусім від сили партійно-поліційного апарату та наявности 3-мільйонових збройних сил. Тому страх керівної большевицької кліки стосується не лише інших комуністичних держав, — він стосується також власних громадян.

Відомо, що психологічною основою системи правління в добі Сталіна був його постійний страх, що він оточених ворогами. Кілька днів тому у „Вашинґтон Дейлі Нюз" появилась карикатура: Сталін сидить за столом у Кремлі й каже двом посіпакам: „Пустіть вістку, що я живий і урядую". Сталінські методи правління в СССР і сталінська закордонна політика вертаються тому, що страх Сталіна перед ворогами в СССР і поза ним успадкували й Брежнєв, Косиґін і всі інші шелепіни та шелести. Але коли у проводі народів і держав опинялись люди, що керувались не почуттям реалізму і розумом, а ірраціональними почуттями —вони завжди доводили до катастрофи, в якій самі гинули.

КРИТИЧНІ ДНІ НА ПРЯШІВЩИНІ

Відень (вяк). — Вступ совєтських військ на Пряшівщину українське - руське населення прийняло відносно спокійно. Звикнувши до совєтських танків ще з попередніх місяців, населення піддуклянських сіл постаралося до цієї події із стоїчним спокоєм: „Та то лише на пару день. Прийдут і підут, та що би они в нас робили?"

Совєтські вояки, принаймні протягом першого тижня окупації, не виявляли охоти вступати в дискусії чи бра̀татися із „своїми", як-не-як, людьми. Наказ не входити ні в які стосунки з населенням дотримувано на всій території Чехо - Словаччини.

Це пригадувало 1848 рік, коли під час походу царських військ на Мадярщину з метою придушити революційну владу Кошута цар Микола І переслав головнокомандувачеві російського експедиційного корпусу князеві Паскевичу у Варшаву власноручну записку такого змісту: „Прошу вас остерігатись, щоб у нас із тією сволоччю (населення окупованої території — ред.) не було ніяких взаємин, бо від того може наша молодь заразитись...".

Як ретельно дотримувалися совєтські солдати цього наказу, ілюструє один по своїй суті трагічний випадок з першого дня окупації в Пряшеві. Під час вступу совєтського війська в місто один із наших земляків, втративши нерви, вийшов з якимось транспарентом вітати окупантів. Ніхто з військової частини, яка розмістилася на головній площі, не звертав уваги на це привітання. Тим часом молоді словаки приступили до нашого земляка, зв'язали йому руки, повісили на груди таблицю з написом „зрайца" і повели на шнурі по місту. Совєтські солдати байдуже приглядались до цієї „внутрішньої справи". Не знати, чим би закінчився цей своєрідний самосуд, якби не словацька міліція, яка „арештувала" того чоловіка і відвезла поліційним автом додому.

На другий день його ім'я вже стояло на численних плякатах, якими словаки таврували зрадників, поруч першого секретаря комуністичної партії Словаччини Василя Біляка. Навіть на пам'ятнику О. Духновича висіла написана словацькою мовою афіша, якою засуджувано окупацію Чехо - Словаччини зіставленням трьох осіб — Гітлера, Брежнєва і Косиґіна. Більшість словацьких летючок була скерована проти Біляка, на якого зложено всю вину за окупацію республіки.

Варто додати, що цим не припечатано кар'єри першого секретаря комуністичної партії Словаччини, якого надзвичайний з'їзд КПС в Братиславі 28 серпня ц. р. виключив із партії. На засіданні Центрального Комітету КПЧ в Празі, 31 серпня, що відбулося під головуванням Олександра Дубчека, обвинувачені в коляборації члени ЦК КПЧ, на чолі з Василем Біляком, склали заяву під словом чести, що вони не зрадили інтересів комуністичної партії Чехо-Словаччини і не порушили своїх компетенцій в партії.

У висліді цієї заяви Центральний Комітет комуністичної партії Чехо - Словаччини очистив їх від усякої вини, і залишив за ними місця в Президії ЦК КПЧ.

Не виясненою у висліді згадуваної реґабілітації залишається роля партійного секретаря Індри, якому оточення Дубчека приписує і зраду інтересів партії. В Москві Індра відіграв сумну ролю невідступного супутника першого секретаря Дубчека, якому він дослівно „з'їдав нерви", постійними атаками знесилюючи духово і фізично ненависного йому шефа. Поруч Колдера і Швестки, Індра не знайшов місця в новому, поширеному складі Центрального Комітету.

Василь Біляк далі виконує свою функцію в ЦК КПЧ. Його виключення з рядів словацької КП не дає нам відповіді на питання: яка роля Василя Біляка в трагічних днях республіки? Словаки надто піддалися вузьким національним ресентиментам, щоб їх відповідь можна було беззастережно прийняти.

Алла КОССОВСЬКА

ВІДДЗВЕНІЛА „МІСЯЧНА СОНАТА"...

(Світлій пам'яті маестра Вадима Кіпи)

Віддзвеніла „Місячна соната"
І завмерли неповторні звуки.
В серці біль завчасної утрати
І печаль довічної розлуки.
Віддзвеніла „Місячна соната"...
Пам'ятаю залю таборову
І на сцені бачу знов артиста,
Неземної сповнені любови
Ллються звуки мрійно-урочисті.
Віддзвеніла „Місячна соната"...
Заля слухала, затамувавши подих,
Славного чарівника-музику,
Бо для нас, на радощі голодних,
Він приніс розраду і утіху.
Віддзвеніла „Місячна соната"...
І за радість ту, що нам давали
Ваші довгі, елястичні пальці,
Сльози найщирішої печалі
Вам колишні принесли скитальці.
Віддзвеніла „Місячна соната"...
Я до Ваших рук устами доторкнуся,
(пам'ять серця ввік не охолоне)
І в глибокій вдячності схилюся
У не менш глибокому поклоні.
Віддзвеніла „Місячна соната"...

Павло Трембовецький

КУЛЬТУРНИЙ ОБМІН І СОВЄТСЬКА ПРОПАҐАНДА

15-го липня ц. р. у Москві представники ЗСА і СССР підписали угоду про культурний обмін на наступні десять років. Не входячи в обговорення, яку користь може мати з цієї угоди ЗСА і чи остаточно припинено „культобмін" внаслідок окупації совєтськими військами Чехо - Словаччини, хочу навести лише кілька прикладів брехливої пропаґанди, яку веде Москва проти свого партнера по „культобміну".

Недавно довелося мені прочитати видану в Москві книжку В. Карпінського п. н. „Конституція СССР". Це — підручник для сьомої кляси середньої школи, затверджений Міністерством освіти РСФСР.

У цьому підручнику вихваляється Совєтський Союз, його соціяльну систему, промисловість, сільське господарство... Говориться про „добробут трудящих мас", про „політичні свободи", яких немає в жадній країні світу, про величезне значення совєтської конституції для всіх народів світу, які ведуть боротьбу за своє визволення з „капіталістичного рабства". А разом з поясненням конституції ведеться злісна пропаґанда проти ЗСА. Ось для прикладу:

„Візьмемо найбагатшу капіталістичну країну ЗСА. Величезна більшість населення тут живе бідно, не має нічого, крім убогих меблів та одягу, і з кожним роком все більше убожіє. Щорічно у цій країні десятки тисяч селянських господарств руйнуються. За 1935-1945 роки тут зруйновано понад мільйон сільських господарств. Зате американська буржуазія потопає в розкошах. В країні верховодить купка найбільших капіталістів — усього десять родин. Маєтковий стан кожної з них оцінюється на один-два мільярди долярів. Вони влаштовують бенкети, які коштують по 100 тисяч долярів. Мільярдер Рокефеллер збудував своїм дітям будинок для забав, який коштував 500 тисяч долярів" (стор. 63).

„Мурини, які становлять 10% населення ЗСА, фактично поставлені поза законом. Тут білі можуть забивати муринів безкарно" (стор. 115).

„У ЗСА обидві палати парляменту складаються з банкірів, фабрикантів, великих торгівців і землевласників, а також з буржуазної інтеліґенції, яка обслуговує інтереси великих капіталістичних компаній" (стор. 120).

„У багатющій країні ЗСА є закон, по якому заасекуровані робітники, що мають 65 років, одержують право на пенсію, якщо вони все життя сплачували по 2½% від своєї заробітної платні. Ця пенсія для більшости становить усього 15-30% заробітної платні. Коло 10 мільйонів робітників і службовців не мають права і на цю мізерну пенсію" (стор. 172).

„Під різними претекстами муринів обмежують у виборчих правах або не допускають до голосування. Для них призначено окремі відгороджені місця в вагонах. Американські газети рясніють повідомленнями про убивства муринів, яких білі дикуни вішають і розстрілюють серед білого дня за те, що вони мурини. А суди, що складаються з білих, виправдують убивців" (ст. 184-185).

„... А коли професійні спілки влаштовують страйки проти капіталістів, то буржуазний уряд пускає в рух проти страйкарів озброєну силу — кулемети, панцерні авта... У ЗСА на одному боці горстка знахабнілих, потопаючих у казкових розкошах мільярдерів, а на другому — десятки мільйонів робітників і селян, що живуть на межі убогости. Тут видаються закони проти робітників, наприклад, „закон про рабську працю" 1947 року, який фактично позбавив робітників права на страйки і на колективні договори з підприємствами" (стор. 193).

„У ЗСА аґентам охорони дозволено переводити обшуки, арешти і вживати зброю, коли вони визнають це за потрібне" (стор. 194).

„По всіх буржуазних країнах існує обмеження громадян у виборчих правах... У ЗСА позбавлено виборчих прав коло 16 мільйонів громадян" (стор. 228-229).

„Америка очолює імперіялістичний табір, прагне до всесвітнього панування, як цього прагнула розгромлена фашистська Німеччина" (стор. 245).

„Найлютішим і найбільш небезпечним ворогом Совєтського Союзу і всього демократичного табору є імперіялістична буржуазія ЗСА, яка прагне до панування над усім світом..." (стор. 247).

Досить наведеного, щоб скласти уявлення, з ким наша держава має угоду про культурний обмін.

Московська комуністична партія на таких підручниках виховує підсовєтську молодь у ненависті до ЗСА. Але молодь Совєтського Союзу, особливо на Україні, вже пробудилась і брехлива комуністична пропаґанда на неї не впливає. На жаль, у ЗСА є наївні люди, які ще вірять у „демократичні зміни" в СССР. Останні події в Чехо-Словаччині може нарешті і їм відкриють очі.

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В АНГЛІЇ МАЄ 1 500 ЧЛЕНІВ

Лондон. — В присутності кругло 1 500 осіб уніформованого членства СУМ та понад 5 000 гостей відбувся XX ювілейний крайовий Здвиг СУМ у Великій Британії, на Оселі Лестер. На Здвизі були Владика Кир Августин Горняк, протопресвітер С. Молчанівський, голова ЦК СУМ мґр. Омелян Коваль та ін. У мистецькій частині виступала молодь із 42 Осередків і відділів СУМ у тій країні, в тому 6 хорових гуртків, 5 оркестр, багато танцювальних ансамблів.

„РАДЯНСЬКА УКРАЇНА" І УКРАЇНСЬКА УКРАЇНА

„Доктор історичних наук" Г. Нікольніков прочитав на засіданні партійців - пропаґандистів у Кременчуці лекцію на тему „Боротьба Леніна і КПСС за утвердження принципів пролетарського інтернаціоналізму". Стенограму цієї доповіді, перейнятої духом російсько - імперської нетерпимости щодо інших націй, опублікувала „Радянська Україна" з 3-го вересня.

Не кажучи навіть пропаґандистам про те, що при Гарварді вже твориться перша Катедра Українознавства, завдяки пожертвам трудових українців в Америці, Г. Нікольніков атакував Гарвардський та інші університети в ЗСА, які мають відділи слов'янознавства і совєтознавства. Він, між ін., сказав: „Не випадково, що в арсеналі антикомунізму й антирадянізму головне місце нині належить націоналізмові. На використанні цієї отруйної зброї проти єдности, соціялістичної співдружности і комуністичного руху особливо спеціялізуються американські ідеологи і пропаґандисти. Так, при Колумбійському університеті діє спеціяльна група фальсифікаторів історії КПСС, очолювана Альфредом Мейєром, а в Гарвардському університеті подвизається група дипломованих „спеціялістів", серед яких головним „знавцем" проблеми інтернаціоналізму вважається професор С. Х. Гофман і „авторитетом" з проблеми націоналізму — професор Р. Емерсон".

До речі, проф. Майєр у своїй науковій праці „Ленінізм" фактами доказав, що Ленін взагалі не був ніяким „інтернаціоналістом", лише російським шовіністом і рятівником Російської імперії після її розвалу в 1917 р. Цінність його праці полягає в тому, що автор нічого не вигадує і ні до чого не домислюється, лише... всюди цитує Леніна.

Хоч-не-хоч, а довелось Нікольнікову признатись, що за океаном виходять книжки українських науковців - совєтологів, які розкривають облудну суть комунізму та „СССР". Звідси — несамовитий гнів імперського червоного слуги на „буржуазних українських націоналістів": „В кожній книжці про Україну, що виходить з-під пера американізованих українських буржуазно - націоналістичних писак, містяться безпардонні наклепи на ленінську національну політику. Такого роду писаки заперечують історичну неминучість і закономірність соціялістичної революції на Україні, вважаючи її чужою самому „духові" українського народу. Вони намагаються підмінити поняття „соціяльна революція" балачками про „революцію національну", видаючи зрадницьку діяльність української буржуазії за вияв сподівань народу і в той же час зображаючи большевизм інородним тілом на Україні".

Не маючи змоги доказати, що це дійсно не так, доповідач — зразок махрового московського шовініста — нападає з однаковою ненавистю на живих і на мертвих, на українців і на американців. А все таки слухачі партійних курсів змогли, наприклад, довідатись, що є за кордоном люди, які вміють аналізувати й належно оцінювати московську контрреволюцію під плащем комунізму. Довідались про це й читачі „Радянської України":

„Большевики, з апломбом знавця історії України твердить американець Р. Пайпс, „були майже іноземцями на українській землі, чужими її селянській культурі, її інтересам, її прагненням". Американському хазяїнові вторить його український холуй І. Мазепа, догідливо підтверджуючи: „Большевизм, як продукт чисто російських відносин, на Україні не мав і не має ґрунту". Жалюгідні відщепленці українського народу зображують справу так, наче радянська влада принесена на Україну з „Московії" і утверджена силою „баґнетів півночі". Зрадники, що перейшли на службу Волл-стріту, і тепер ще виношують пляни зштовхнути український народ з російським народом, відірвати Україну від радянського Союзу".

Хто такий Г. Нікольніков? Не згадують про такого кременчуцького „вождя" ні совєтські енциклопедії, ані „Бльокноти аґітатора"... Хто-хто, а він не має найменшого права говорити від імени українського народу. Але на партійних зборах усе можна.

Врешті-решт сам доповідач проговорився, сказавши знаменне речення про те, як була врятована Леніним Російська імперія від катастрофи і остаточного розвалу на національні держави: „Перемога Жовтня врятувала Росію від катастрофи, вивела її на світлий шлях революційного оновлення". Як дотепер, це одно з найважливіших стверджень правди про „інтернаціоналізм" Москви.

В боротьбі „Радянської України" проти українського народу і національної еміґрації, проти історичної правди — можуть їй допомагати лише московські гармати, та й то до пори до часу.

(л. п.)

ДО 900-ЛІТТЯ МІСТА СЕДНЕВА

Місто Седнів на Чернігівщині незабаром мало б відзначати 900-ліття від часу заснування в княжу добу України. У Седневі, майже не збереглись історичні пам'ятки з тих часів. Донині росте липа, де відпочивав Т. Шевченко, стоїть напіврозвалена „Альтанка" — улюблене місце Л. Глібова де він написав пісню „Стоїть гора високая". До 900-літнього ювілею в Седневі, повідомила „Радянська Україна" з 28 серпня, спорудили санаторію і приміщення науково-дослідної станції по картоплі".

ЛИСТИ ЗАСУДЖЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЮРИСТІВ

(8)

Хрущов в доповіді „Про контрольні цифри розвитку народного господарства на 1959-65 роки" на 21 з'їзді КПРС сказав:

„В Радянському Союзі зараз немає фактів притягнення до судової відповідальності за політичні злочини. Це, безумовно, велике досягнення. Воно говорить про небувалу єдність політичних переконань всього нашого народу, про його спаяність навколо Комуністичної партії і Радянської влади" („Правда" за 28/-I-59 р.).

Так, це правда, бо і в нашому кодексі — з 1961 р. не знайдеш і слова „політичні злочинці", але зате на місці колишнього кримінального кодексу, який діяв по грудень 1958 р., замість розділу „Контрреволюційні злочини" у новому кодексі появився розділ „Особливо небезпечні державні злочини". Але хоч і змінено назву, суть їх залишається попередня. І хоча у цих в'язнів, яких безконечно групами направляють у табір з усіх республік СРСР, в тому числі з Москви, з Ленінграду, а найбільше з України, у вироках записано, що вони являються особливо небезпечними державними злочинцями, кожний з них вважає себе політичним в'язнем. І вважаю, що від зміни назви не кращою стала єдність політичних переконань, від цього не зміцніла спаяність їх навколо Компартії і Радянської влади.

Царський уряд таку велику людину, як М. Чернишевський, теж засудив як державного злочинця, але від цього в очах прогресивної громадськости він не переставав бути політичним діячем і політичним в'язнем. Але хіба можна рівняти такого великого політичного діяча, яким був Чернишевський, до нас, простих смертних. Він в очах царської влади був всього навсього державним злочинцем і засудженим всього навсього на 7 років каторги, зате ми в очах радянської влади не тільки державні злочинці, а й небезпечні державні злочинці і не тільки небезпечні, а й особливо небезпечні державні злочинці, і нас карають не на 7 років каторги, а на десять-п'ятнадцять років каторги (до 1959 р. — на 25 років), і навіть часто-густо до смертної кари — розстрілу; таким чином ми на два поверхи вище стоїмо Чернишевського і у два-три рази несемо тяжчі кари. А таке „щастя" нам дістається тільки завдяки радянській гуманності, як „вищому типу гуманности".

Але чомусь у цьому питанні не достає логіки. Так, особи, які засуджені в сорокових, п'ятдесятих роках як політичні злочинці, з 1959 р. стали називатися особливо небезпечними злочинцями, — раптово перестали бути політичними злочинцями, а таких є ще багато. Крім цього, згідно нового законодавства, передбачено найвищу міру покарання до 10 років, а як виняток до 15 років чи смертна кара. В радянському праві є таке правило, що закон має зворотню силу, коли він пом'якшує кару. Але на ділі воно не так. Новий закон вступив в силу в грудні 1958 року, а над багатьма людьми тяжіє вирок і по сьогоднішній день — 25 років.

Так, наприклад, відомий український адвокат доктор Володимир Горбовий, 1899 р. народження, гр-н Чехословацької республіки, засуджений без слідства за так званим ОСО (особое совещание — трійка) до 25 років тільки за те, що в 1935 р. захищав на Варшавському процесі Степана Бандеру, який звинувачувався у вбивстві міністра внутрішніх справ Польщі, і сидить з 25 роками по сьогодні уже більш 20 років.

2) Зарицька (Сорока) Катерина Миронівна, 1914 р. народження, у 1947 р. засуджена на 25 р. тюрми за організацію Червоного Хреста для УПА і ось уже на протязі більше 18 років сидить у Володимирській тюрмі, а її чоловік Сорока Михайло, 1919 р. народження, сидить у радянських тюрмах і таборах з 1940 року майже безвихідно по сьогоднішній день, тільки у 1948 р. був звільнений після восьмилітнього відбуття, але через 8 місяців висланий на заслання. В 1952 р. арештований знов і в 1953 р. засуджений до розстрілу з пізнішою заміною на 25 років позбавлення волі тільки за те, що протестував проти сваволі в таборах, про яку частково описали Солженіцин, Галицький, Горбатов, Дьяков, Алдан-Семьонов і др. В 1957 р. його реабілітовано за перший т. зв. злочин, який полягає в тому, що ніби хотів в 1940 р. організувати повст. проти рад. влади, але цих вісім років не зараховують у новий термін покарання — виходить просидів їх даром. Їх син Богдан народився у Львівській тюрмі у 1940 р., де сиділа мати, ріс і виховувався без батьків.

Разом з Зарицькою Катериною сидять в одній камері ще такі жінки, як Дідик Галина, 1912 р. народження, арештована у 1950 р. і засуджена на 25 р. тюрми за співучасть в організації Червоного Хреста для УПА, а також Гусяк Дарія, 1924 р. народження, арештована теж у 1950р. і засуджена на 25 р. тюрми за участь в ОУН (кур'єр при проводі) і багато-багато других мужчин і жінок різних націй сидять безвихідно по 15-20 і більше років і це тільки тому, що радянська влада така гуманна, і ця гуманність заключається в тому, що радянський закон має зворотню силу в тому випадку, коли він пом'якшує кару. А на ділі, навпаки. І особливо це видно по згаданих жінках, які безвихідно томляться в тюремній камері уже більше, як по 16-18 років.

Крім вище згаданого, Хрущов кілька років пізніше, здається, у 1962 чи 1963 рр. заявляв ще і таке, що у 1965 р. він сфотографується з останнім злочинцем. Правда, кажуть тепер, що Хрущов пустомеля, але він же був і вірним ленінцем. В'язнів не тільки не стало, а їх чим далі, то збільшується.

Царський уряд політичних в'язнів відправляв для відбуття кари у далекі східні райони імперії — Сибір, Далекий Схід, Північ; так поступає і радянський уряд. Але за царизму національні меншості терпіли національний гніт і не мали своєї національної незалежності, а тепер, при радянській владі, кожна нація, в тому числі й українська, має свою державну незалежність, так чому ж у такому разі ми навіть позбавлені права відбувати кару на своїй рідній землі, і щоб нас „перевиховували" українці, а не чужинці за тисячі кілометрів від рідної землі та від наших рідних. З рідними дозволяється одне побачення у рік, особисте дають на час до трьох діб, а фактично на три ночі, а то і дві і навіть одну ніч, бо днем виганяють на роботу, а вечір і ніч залишається на побачення. Скільки дати ночей, то залежить від нач. табору і вважається, що повезло тому, кому дали побачення на три ночі, дуже часто дають дві, а то й одну ніч. Так, мені у 1965 р. у грудні дали побачення з батьком тільки на одну ніч з 6-7 грудня і не дозволили ні одного грама передачі з продуктів і взагалі нічого. Так дуже часто буває, а цим нещасним родичам приходиться їхати і мучитись за тисячі кілометрів, щоб побачитись зі своїми дорогими їм дітьми та допомогти їм матеріяльно, але продукти їм приходиться везти назад. І так вони нещасні, горем прибиті, змучені вертаються додому за тисячі кілометрів.

(Далі буде)

Величаві похорони бл. п. ген.-полк. Олександра Загродського

Дня 4-го серпня 1968 помер в Ню Йорку несподівано від розриву серця на 80-му році життя сл. п. Олександер Загродський, народжений 10-го квітня 1889 р. в с. Зелинськово, уманського повіту, на Київщині, генерал-полковник Армії УНР, лицар Ордену Залізного Хреста, один з найстарших ранґою і найбільш заслужених бойових старшин українського Війська, кол. учасник і полководець визвольної боротьби України, зокрема один з ініціяторів і командирів Першого Зимового Походу, почесний член ОбВУА та видатний комбатантський і суспільно - громадський діяч. Завдяки своїм небуденним заслугам та справді лицарським чеснотам пок. Генерал втішався глибокою пошаною і щирою симпатією не тільки всіх кол. вояків, але також широких кругів громадянства. Промовистим зиявом цього були Його величаві похорони. Ці похорони були попереджені Панахидами, що їх відслужив в днях 8-го і 9-го серпня ц. р. в похоронному домі П. Яреми о. мітрат Іван Данилевич, настоятель Катедри УПЦ св. Володимира в Ню Йорку в сослуженні оо.: архимандрита Святослава Маґаляса, протопресвітерів Ореста Іванюка і д-ра Семена Гаюка, протоєрея В. Уманця та протодиякона о. Михайла Ольхового. Під час Панахиди виголосили жалібні проповіді о. мітрат І. Данилевич, о. архимандрит С. Маґаляс з Маямі, особистий приятель Покійного та о. протопр. О. Іванюк. Теплу прощальну промову від Комітету Об'єднаних Американсько - українських Організацій Великого Ню Йорку - Відділу УККА сказав його голова адв. Роман Гуґлевич. Вислови співчуття на руки голови Представництва В. О. Державного Центру УНР склали: ген. В. Глазков від Організацій Вільних Козаків, п. Вол. Сегейда від Гетьманського Руху та дир. П. Постолюк від Головної Ради Братства УСС. Над відкритою труною ввесь час був похилений прапор Нюйоркського Відділу ОбВУА. Почесну варту біля труни в похоронному домі держали члени ОбВУА, кол. вояки Армії УНР і УГА, як також члени Братства УСС і Об'єднання кол. Вояків УПА. Стояв також почет пластунів з Пластової Станиці в Ню Йорку з прапором. Дня 10-го серпня ц. р. вранці після короткої Літії в похоронному домі тлінні останки Генерала, зодягнені в ґенеральський одностpій, були перевезені до церкви - пам'ятника УПЦ в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж., де в приявності ВПР Архиєпископа Мстислава Заупокійну Службу Божу відправив о. мітрат І. Данилевич в сослуженні оо.: архимандр. С. Маґаляса, пропресв. О. Іванюка, протоєрея П. Фалька, свящ. Є. Новицького і протодиякона М. Ольхового. Співав імпровізований хор, зложений здебільшого з кол. вояків під орудою проф. В. Завітневича. Почесну варту біля відкритої труни несли генерали А. Валійський і П. Самутин та члени Відділів ОбВУА Ню Йорк і Філядельфія з прапорами, члени Б-ва УСС, як також почети станиць І УД УНА Ню Йорк і Філядельфія з прапорами та почети нюйоркської станиці Пласту і ОДУМ-у, також з прапорами. У похоронах взяли участь численні кол. вояки, голова Представництва Державного Центру УНР дир. Іван Крамаренко, як також представники Б-ва „Броди-Лев" під проводом голови д-ра Романа Дражньовського. Прикінці Служби Божої Впреосв. Владика Мстислав виголосив прощальну проповідь. За труною, накритою військовим прапором ішов небіж Покійного, майор Армії УНР Борис Єфремов з родиною, за ними ступали представники Державного Центру УНР і генерали, а далі кол. вояки і інші громадяни, разом кругло 350 осіб, що прибули з різних місцевостей ЗСА. Над відкритою могилою промовляли: д-р Кость Паньківський, заступник прем'єра Уряду УНР в екзилі від Президента й Уряду УНР в екзилі, ген. Аркадій Валійський, заступник керівника ресорту Військових справ Уряду УНР в екзилі і речник Центрального Комітету Вшанування Пам'яти Головного Отамана Симона Петлюри, далі сот. д-р Іван Козак від Головної Управи та нюйоркського Відділу ОбВУА, а також від Орденської Ради Ордену Залізного Хреста Армії УНР, інж. Олександер Шевченко від Головної Управи ОДУМ, речник вояків був. 2 Стрілецької Волинської Дивізії Армії УНР, проф. Микола Алексевич, голова філядельфійського Відділу ОбВУА, д-р Степан Федюк, голова нюйоркської Станиці І УД УНА та п. Василь Авраменко.

Похоронами відав Комітет Вшанування Пам'яти ген.-полк. Олександра Загродського, очолений генералом А. Валійським, а головним впорядчиком був сот. д-р І. Козак при допомозі секретаря Комітету підполк. Д. Бакума. Підготовою похоронів зайнялися з великим накладом праці пп. Д. Бакум і І. Винник. Цей останній був довголітнім вірним адьютантом і співпрацівником пок. Генерала.

Наспіли численні телеграфічні й листовні вислови співчуття.

Після похоронів відбулися в приміщенні Сестрицтва при Церкві - Пам'ятнику традиційні поминки при спільній трапезі, якою проводив підполк. Петро Самойлів.

Д-р Іван Козак

Д-р Ол. Марітчак

Д-Р АНТІН ЗАПЛІТНИЙ

(В пам'ять Другові)

бл. п. д-р А. Заплітний

Звання адвоката було в нашім краю почесне, бо українська адвокатура в Галичині, як за часів Австрії, так і опісля по 1-го листопада 1918 р. в часі нашої державности, виконувала свої обов'язки супроти Батьківщини зразково і з повним признанням нашого громадянства. Президентом ЗУНР був адвокат д-р Євген Петрушевич, українські адвокати входили в склад Державного Секретаріяту, а багато адвокатів сповняло обов'язки повітових комісарів і державних урядовців. В часах наступної польської окупації Східньої Галичини адвокати виступали як оборонці в численних політичних процесах, а Союз Українських Адвокатів у Львові, як теж створена ним Колеґія Оборонців, виконували свої нелегкі обов'язки супроти громадянства, а особливо супроти нашої переслідуваної польським режимом молоді, зчаста зовсім безінтересовно, з повною посвятою.

Св. п. д-р Антін Заплітний народився дня 14-го червня 1890 р. в селі Глібів, Скалатського повіту, в Галичині. Покійний закінчив початкову школу в Грималові, а опісля перейшов до української гімназії в Тернополі, з якої, по скінченні 5 кляс, перенісся до української гімназії в Перемишлі, де гімназійні студії закінчив іспитом зрілости. На правничі студії вибрав університет у Відні і після приписаного часу закінчив правничий факультет перед першою світовою війною, з титулом доктора прав. В часі 1 світової війни працював від 1917 - 1918 рр. як причинковий комісар в Старостві в Теребовлі. Після 1-го листопада 1918 р. брав діяльну участь в організації Теребовельського повіту, та згодом був назначений повітовим комісарем цього повіту. Після польської інвазії Східньої Галичини літом 1919р. по переході в УГА за Збруч, покійний одержав призначення на повітового комісаря в Старо-Константинові на Волині. Покійний по повороті в 1920 р. до Галичини, відбув адвокатську практику у бл. п. д-ра Степана Барана, адвоката в Тернополі, а від 1926 до 1939 рр. провадив свою адвокатську канцелярію в Теребовлі. Крім обширної адвокатської практики Покійний брав активну участь в культурно-освітніх установах міста, був довший час головою Відділу УНДО на теребовельський повіт, очолював довший час Філію т-ва „Просвіта" та Відділ Т-ва „Рідна Школа" в Теребовлі. При кінці II світової війни Покійний разом з родиною мусів покинути Рідний Край та переїхав до Німеччини. На еміґрації покійний очолював Український Допомоговий Комітет у Вірцбурґу, а з кінцем 1949 р. переїхав з родиною до ЗСА де мусів тяжко працювати по фабриках, не маючи змоги використати на терені ЗСА свого небуденного знання і своєї професії. По переході на емеритуру включився в працю в культурно-освітніх організаціях м. Детройту, протягом 8 літ був головою Т-ва „Рідна Школа" в Детройті, а водночас займався переважно історичними студіями та був довголітнім дописувачем щоденника „Свобода", де його статті збуджували загальне зацікавлення. В 1963 р. Наукове Т-во ім. Шевченка прийняло Покійного в звичайні члени Т-ва. Культурне, пристойне поведення Покійного, Його спокійна вдача, житейський досвід і знання здобуло Йому в часі побуту в Детройті загальну симпатію і признання. В осені 1967 р. Покійний захворів і по тяжкій недузі відійшов у вічність дня 1 липня 1968 року. Похорони Покійного відбулися дня 6 липня ц. р. при численній участі української громади. Покійний залишив дружину Стефанію, дві замужні доньки і 5-ро внуків. Вічна йому Пам'ять!

БАТЬКИ: Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

В Україні на здобуття премії ім. Н. Островського висувають твори російською мовою

Київ. — На здобуття „республіканської комсомольської премії ім. Н. Островського в УССР" висунено, між ін., такі кандидатури в галузі літератури: М. Бірюкова за роман „На крутих перевалах" і Л. Титаренка за збірки віршів „Ім семнадцать", „Век неспокойного солнца" та ін. З письменників, які пишуть українською мовою, висунено кандидатури П. Скунця, М. Сингаївського і М. Рибалки, за „комсомольські твори". В галузі образотворчого мистецтва кандидатів підібрано так, що всі вони малювали або проектували пам'ятники різним „героям боротьби за комунізм". У ділянці виконавчій, на здобуття премії висунено, наприклад, співачку В. Олєйнікову, як повідомила „Культура і Життя" з 1 вересня, — „за майстерне виконання в Одеському театрі опери партій в „Дон Карлос", „Кармен", „Царева наречена", „Запорожець за Дунаєм", „Травіята", „Ріголетто", „Казки Гофмана", „Казка про царя Салтана" та активну участь у громадській роботі".

Рідкісна виставка українських рушників

Вона відкрилась, як повідомила „Культура і Життя" з 1-го вересня, „у літературно-меморіяльному музеї Канівського заповідника „Могила Т. Г. Шевченка". Експонуються твори народних майстринь. Увагу відвідувачів привертає серія „Вінок Кобзареві", яка складається з робіт „Заповіт", „Сонце іде і за собою день веде", „Зоре моя вечірняя", „Пісня про чорний колір", „Гуцулка Ксеня". Загальне захоплення викликають також рушники „Золота осінь", „Україна", „Наша дума, наша пісня", „Квіти Полісся" та інші". В кімнату виставки можуть відразу ввійти ... 15 осіб.

Четверта Зустріч б. мешканців Бойківщини відбулася в Гамільтоні, Канада

Гамілтон, Онт. (О. Б.). — Тут на площі „Золота Брама" відбулася в дні 1-го вересня традиційна Зустріч, яку підготовили та перевели поселенці з Бойківщини, що поселилися в Гамільтоні та околиці, під проводом Ів. Сенчишака. До спільного обіду засіло понад 150 осіб. Святочне відкриття перевів почесний член Комітету Бойківщини радник П. Зубрицький, а програмою проводили І. Сенчишак і Анна Стецькович. Відчитано привіти від Президії Координаційного Осередку Районових Комітетів та від Об'днаного Комітету Західньої Бойківщини за підписом всч. о. Ст. Дашо — голови, та мгр. М. Утриска — секретаря. Особисто вітав приявних голова УНО з Гамільтону, а хвора „бойківська письменниця" д-р Софія Парфанович переслала сердечний привіт. Про діяльність Комітету Бойківщини, його пляни і завдання розповів Ол. Бережницький. У мистецькій частині виступила танцювальна група „Дунай", спонзорована Відд. МУНО Ст. Кетерінс, виконуючи закарпатський бойківський танок „Тропотянка". Між танцюристами були члени всіх молодечих організацій; провідник Ігор Самусь. Учасники Зустрічі мали нагоду оглянути виставку (дерев'яні бойківські церкви, знимки, рідкісні видання, карти та збірку витинок про Бойківщину). На жаль багато визначних б. мешканців Бойківщини не змогло прибути й інші байдуже поставилися до заклику приїхати. Приявні висловили подяку нашій пресі, яка помістила повідомлення про Зустріч („Свобода", „Америка", „Гомін України", „Народна Воля" і „Новий Шлях"). Всі нетерпеливо очікують появи Першого Літературного Збірника Бойківщини під ред. д-ра Вас. Луцева, дальших видань кольорових листівок (наразі появилася листівка з весільним строєм з Лопушанки Лехн.) та прохають всіх земляків по обох збічах Карпат без різниці чи з міст і сіл, чи з гір і долів, приступити до праці для Бойківщини, скласти свої щедрі датки та бути активними в українській громаді. Переведена нарада одобрила працю Комітету і Відділів, висловила свої побажання та заваги. Всі доручення є подані у „Бюлетенях Бойківщини", чекають лише на їх реалізацію. Нам треба дальше продовжувати працю, яку тому сорок років розпочав Музей Бойківщини в Самборі.

Наймолодша секретарка працює

23-ГО ЧЕРВНЯ 1968 Р. НА ОСЕЛІ ІМ. О. ОЛЬЖИЧА В ЛІГАЙТОНІ, ПА.

Головний предсідник УНС Йосип Лисогір в приявності д-ра Вол. Галана, голови Контр. Комісії та Вол. Сохана, заст. гол. предс. — вітає наймолодшу секретарку 32-го Відділу ім. О. Ольжича, студ. Анну Хомин, яка з нагоди 75-річчя „Свободи" передає аплікації новозорганізованих членів для Батька Союзу.

Панна Анна Хомин, секретарка 32-го Відділу УНСоюзу ім. О. Ольжича, передає аплікації нових членів предсідникові УНСоюзу п. Й. Лисогорові яких зорганізувала в часі свята 75-річчя „Свободи" 23-го червня 1968 року на Оселі ім. О. Ольжича. Анна Хомин наймолодша секретарка 32 Відділу УНСоюзу вперше мала приємність пізнати Головного предсідника УНСоюзу п. Йосипа Лисогора, д-ра Володимира Галана, голову Контрольної Комісії та пані Марію Душник і п. Володимира Сохана — заступників головного предсідника. Її представив головним урядовцям секретар 397 Відділу інж. Михайло Нич.

Завдяки головному радному УНСоюзу Іванові Одежинському і заступникові секретаря Відділу Михайлові Хоминові обіцяних 100 членів до кінця року вже придбано, що буде відсвятковано бенкетом в неділю 22 вересня 1968 року, в 1-ій годині в Українському Горожанському Клюбі при 847 Норт Френклін вулиці.

До участи в цім святі запрошені члени Екзекутиви УНСоюзу на чолі з головним предсідником п. Йосипом Лисогором, та всі секретарі Відділів Філядельфійської Округи, і всі члени нового відділу та гості.

З головною промовою виступить Кум Відділу інж. Степан Куропась, перший заступник головного предсідника. Веселу частину свята провадитимуть відомі актори Українського Театру панство Оксана і Ярослав - Пінот Рудакевич. Організатори цього Відділу головний Радний Іван Одежинський і Михайло та Ярослав Лебідь голова Відділу Хомин зобов'язуються скріпити Союз і до кінця року придбати ще 100 членів до Відділу ім. О. Ольжича.

Михайло Хомин

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ

бл. п. ОЛЕНИ РАБІЙ МОСОРИ

НА КАТЕДРУ СВ. СОФІЇ В РИМІ СКЛАДАЄ 20.00 ДОЛЯРІВ

РОДИНА КУРКЧІ-ХМЕЛЬОВСЬКІ

Замість квітів на свіжу могилу

св. п. проф. Вадима Кіпи

члена-кореспондента УВАН у США, мистця і композитора,

склав пожертву

на Українську Вільну Академію Наук у США 30.00 дол. і у Фонд допомоги науковцям і мистцям при Академії 20.00 долярів

ОЛЕКСАНДЕР НЕДІЛЬКО

Глибоко зворушені невіджалованою смертю Дорогого Професора-Композитора-Віртуоза Пяніста та примірного голови Родини,

Вадима Кіпи

з глибин серця складають своє співчуття Дружині Аллі та цілій горем прибиті Достойній Родині

Юрій та Марія ГУРИНИ та Ярослав і Зоя ЖЕЛЕХІВСЬКІ

АВСТРІЙСЬКІ МАНЕВРИ БІЛЯ ГРАНИЦЬ ЧСР

Австрійські танки відбувають вправи на мілітарній базі поблизу Алленштайґу, 37 миль на південь від кордонів окупованої Совєтами Чехо-Словаччини.

Львівський „Каменяр" випускає низку книжок войовничого антиукраїнського змісту

1967 року, що його большевицька преса називала „ювілейним" з нагоди 50-ліття перевороту в Петрограді, видавництво „Каменяр" запляновувало було багато книжок, сповнених злоби й ненависти до УНР, УПА, націоналізму, а ще точніше — до всього українського, що ганьбиться й досі, як „німецько - фашистське", або ж „буржуазно - націоналістичне"... „Радянська Україна" з 27 жовтня м. р. поінформувала про книжки, заплановані тим видавництвом на 1967 рік, і частина яких уже вийшла. Крім кількох збірок поезій з такими назвами, як „Дозорці", „Серце Леніна" та подібні, і „панорам соціялістичної обнови" Волині, Поділля, Рівенщини, більшість творів — це безпосереднє очорнювання українців, викривлювання історичної правди як минулих, так і зовсім недавніх подій. Газета пише, що „свою політичну зрілість і пильність у боротьбі проти буржуазної ідеології, зокрема українського буржуазного націоналізму, „Каменяр" засвідчив збіркою „Пост імені Ярослава Галана". Крім перевидання антирелігійного роману Ірини Вільде „Сестри Річинські" (російською мовою!), в-во „Каменяр" випустило новий твір колишнього сибірського засланця Володимира Гжицьк о г о: „Недалеке минуле західньоукраїнської землі осмислює і В. Гжицький в повісті „Слово честі". В. Гжицький прагне показати, як під впливом ідей Великого Жовтня кращі представники галицької інтеліґенції зуміли побачити соціяльні й моральні пороки свого буржуазного середовища і знайти правильний шлях у житті".

Відомий антиукраїнськими писаннями В. Бєляєв виступив „з документальною повістю" під наг. „Хто тебе зрадив?". М. Струтинський із загону партизана Кузнєцова опублікував тритомник „Тут ішла війна народна", з очорнюванням ОУН та УПА, і хваленням большевицьких партизанів, у тому й комуністичного загону Медведєва, який грабував українських селян та винищував свідомих українців на Західній Україні, а не лише боровся проти німецьких фашистів. Завершують увесь той брудний потік „Фейлетони" П. Козланюка, про що пише „Радянська Україна": „Фейлетони П. Козланюка — це не тільки питання історії, вони не втратили актуальності й сьогодні, викриваючи несправедливість і пороки буржуазного суспільства, українських націоналістів, церковників, маючи яскраве антиімперіялістичне спрямування"...

СУМІВСЬКИЙ ЗДВИГ У ЗАХ. НІМЕЧЧИНІ

Новий Ульм. — Крім таборування у Вюртембергії, цього літа відбувся 10-11 серпня злет членів СУМ у Новому Ульмі, в присутності кількох сотень молоді та гостей. Злетом відзначено 50-ліття УНР, 50-ліття бою під Крутами, 30-ліття смерти полк. Є. Коновальця і 100-ліття „Просвіти". Крім Богослужень у Католицькій та Православній Церквах, молодь брала участь у дефіляді, спортивних змаганнях та виступала з самодіяльним концертом.

В АМЕРИКАНСЬКІЙ ШКОЛІ НАПИСАВ КЛЯСНЕ ЗАВДАННЯ ПРО Т. ШЕВЧЕНКА

Гемстед. — Коли вчителька дала учням завдання написати біографію якогось видатного маляра, пластун Славко Курчак написав про Тараса Шевченка, прикрасивши текст кількома репродукціями з картин Т. Шевченка, які знайшов в українських журналах. На сторінках пластового журналу „Юнак" з серпня ц. р. він розповідає, що „за якийсь час дістав свою працю з доброю оцінкою, і відчув задоволення й гордість, що у цей спосіб я спричинився також у якійсь мірі до поширення знання про Т. Шевченка у світі".

ТАРЗАН, ч. 6057. Пара з вулканів!

— Я дивуюся, яким способом може бути вогонь там внизу.

— Там мусить бути великий огонь внизу — щоб зробити таку гарячу воду!

Тарзанів вулкан „спав" цілі віки — як вулкан. Але одна тріщина залишилася зі ще розтопленої глибини для цієї обмеженої підземної пари!